

DE BUURT IS TERUG

De gezamenlijke moestuinen, de straatfeesten, het ruilen en delen van spullen met elkaar. Je merkt het aan alles: we hebben de buurt weer ontdekt. En dat is niet voor niks, denkt journaliste Caroline Buijs, want we worden nu eenmaal blijer als we contact hebben met de mensen die om ons heen wonen.

‘Als je wordt gegroet door mensen op straat, voel je je meteen fijner’

Een paar jaar geleden was-ie ineens terug op de buis: de populaire tv-serie *'t Schaep met de 5 pooten* uit 1969. Weliswaar als remake, maar daarom niet minder leuk, want: hoe verhoudt een groepje buurtbewoners zich tot elkaar? De centrale ontmoetingsplek in de serie is buurtcafé *'t Schaep met de 5 pooten*: dé plaats voor lokale roddels en commentaar op de samenleving. Je eigen buurt: dat zijn de mensen die je langs ziet lopen als je je fiets op slot zet. De plek waar je al naar je sleutels grijpt, omdat je bijna thuis bent. De straten waar je je hond uitlaat. Het fietstochtje naar de bakker. Je eigen buurt: dat is drie keer de hoek om lopen. De plek waar iedereen je hoort, mocht je heel hard ‘help’ roepen. En misschien was het jou ook opgevallen: het lijkt wel of er tegenwoordig steeds vaker posters worden geplakt op lantaarnpalen en elektriciteitshuisjes. Met aankondigingen voor buurtborrels en buurtontbijtjes. En dat niet alleen: er poppen ook steeds meer buurtinitiatieven op, zoals gezamenlijke moes- en buurttuinen. En behalve dat we de auto volladen in de grote supermarkt, is het ook fijn om de kleinere buurtwinkel binnen te stappen: zo’n plek waar je even kletst met de eigenaar, door het

simpele feit dat-ie jou herkent en groet als je binnenkomt.

SLEUTEL VAN DE BUREN

Hoe komt het dat we onze buurt weer meer lijken te omarmen? Hoogleraar sociologie Beate Völker van de Universiteit Utrecht legt uit dat de wegen die we in ons dagelijks leven afleggen en de mensen die we daar tegenkomen, heel belangrijk zijn voor hoe we ons voelen. In haar onderzoek ziet ze dat het altijd al belangrijk was om je prettig in je eigen buurt te voelen, maar dat dat gevoel nu wel actueler lijkt. “Als je ’s morgens je deur uit loopt en je wordt gegroet door de personen die je tegenkomt, voel je je meteen fijner. Misschien is dat wel een tegenhanger van de globalisering. Of komt het door de economische crisis, waardoor iedereen zich wat meer terugtrekt en zich afvraagt: oké, hoe zit het nou eigenlijk hier? Hoe ziet het eruit rond mijn eigen huis, wie kom ik hier tegen en wat kunnen we met elkaar? Je valt meer terug op wat je al hebt.” Wat Beate opmerkelijk vindt, is dat er eigenlijk helemaal niet zo veel voor nodig is om je goed te voelen in je buurt. Een paar keer met je buren praten, een keertje op de koffie, zo nu en dan een borrel drinken. Het idee dat je kunt ➡

HET BEGINT BIJ JEZELF

Een straatfeest, een buurtborrel, een gemeenschappelijk ontbijt. Hoe pak je dat aan? Informeer bij je gemeente. Vaak zijn er subsidiepotjes voor dit soort initiatieven. Vraag ook of een vergunning noodzakelijk is, dat voorkomt dat je de vrolijk gedekte borreltafels weer in moet klappen. Woon je in een buurt met veel huurwoningen, dan kun je ook proberen of de woningbouwvereniging wil bijdragen. En vaak wil de lokale horeca (het buurtcafé bijvoorbeeld) wel een welkomstdrankje verzorgen.

GEDEELDE GROENTETUINEN

Als je erop let, zie je best veel stukjes braakliggende grond. Bouwprojecten die stil zijn gevallen of gewoon grond waarvan niemand precies weet wat ermee moet gebeuren. Begin daar een groentetuin met je burens! In de Spaarndammerbuurt in Amsterdam lukte het een groepje buurtgenoten, met hulp van gemeentesubsidie. Bekijk ook eens op Ted.com het filmpje van 'guerilla gardener' Ron Finley uit Los Angeles, die op ongeveer één braakliggend stukje gemeentegrond een moestuin begon. Ook in Nederland wordt aan 'guerilla gardening' gedaan. Kijk maar op Guerrillagardeners.nl, of zoek op YouTube op 'Tilburg Guerilla Gardening'.

Het idee dat je kunt aanbellen als er iets is, geeft al een aangenaam gevoel

aanbellen als er iets is, geeft al een aangenaam gevoel – keer op keer wordt dat door onderzoek bevestigd. En daarvoor hoeft je elkaar helemaal niet dagelijks te spreken, of samen wijn te drinken, legt Beate uit. "Wat ik zo interessant vind aan burenrelaties, is dat het heel grillige relaties zijn. Er is een zekere afstand, mensen vertrouwen hun burens minder dan hun familie of vrienden. Het zijn zogenaamd 'zwakke' relaties, zoals je dat in de sociologie noemt. Maar aan de andere kant geef je elkaar wel weer de sleutel. Het mogen dan 'zwakke' relaties heten, ze worden wel als heel positief gezien en ze zijn wel belangrijk."

JE BENT NIET ALLEEN

Ook de Amerikaanse kunstenares Candy Chang uit New Orleans is al langer gefascineerd door burenrelaties en vertelt daarover in een ontroerende TED Talk. Ze gelooft dat er een heleboel manieren zijn waarop we elkaar kunnen helpen om onze levens te verbeteren. Helaas wordt alleen veel levenswijsheid niet doorgegeven, we lopen simpelweg niet iedere buur tegen het lijf. Maar, zegt Candy: we delen wel dezelfde openbare ruimtes. De afgelopen jaren probeerde ze van alles uit. Hoe kunnen we bijvoorbeeld meer dingen van elkaar

lenen zonder bij elkaar aan te kloppen op het verkeerde moment? Ze ontwierp deurhangers die je ook in hotels ziet, met daarop 'Can I borrow...' en daaronder ruimte om te vermelden wat je graag zou willen lenen. En op de achterkant: 'Please disturb' met plek om op te schrijven wanneer je wel en niet gestoord wilt worden om iets uit te lenen. Ook maakte ze stickers om op lege winkelpanden te plakken. 'I wish this was...'. Zo kon iedere bewoner laten weten wat hij of zij nog miste in de buurt. Het laatste project dat ze ondernam, was naar aanleiding van het overlijden van een dierbaar iemand waardoor ze meer ging nadenken over de waardevolle dingen in haar leven. Tijd, bijvoorbeeld, vond ze een waardevol iets. En relaties met andere mensen. Alleen: de routine van alledag nam haar algauw weer in beslag, waardoor ze vergat wat nu echt belangrijk voor haar was. Daarom transformeerde Candy met hulp van vrienden en vrijwilligers een complete muur van een dichtgetimmerd gebouw in haar buurt tot een heel groot schoolbord. Daarop schilderde ze de zin: 'Voor ik sterf, wil ik...' Na een dag was de hele muur al volgeschreven: 'Voor ik sterf, wil ik helemaal mezelf zijn.' 'Voor ik sterf, wil ik een boom planten.' 'Voor ik sterf, wil ik haar

nog één keer vasthouden.' Waar het Candy om gaat, is om op die manier te laten zien dat je niet alleen bent. Het gaat over het begrijpen van je burens op nieuwe, verhelderende manieren. En over ruimte maken voor reflectie en bezinning, om je zo te blijven herinneren wat echt belangrijk voor je is. "Juist in deze wereld vol afleiding is het meer dan ooit belangrijk om manieren te vinden om het juiste perspectief te behouden, en niet te vergeten dat het leven kort is." Inmiddels loopt het project van Candy ook in landen als Kazachstan, Zuid-Afrika en Australië.

DE ONTMOETINGSBANK

Volgens hoogleraar Beate Völker zijn ontmoetingsplekken binnen een buurt heel belangrijk. Dat kan

een buurtwinkel zijn (zelf denk ik dan altijd aan die sigarenwinkel gerund door Harvey Keitel, uit de films *Smoke* en *Blue in the face*), maar ook een bankje in een plantsoen voldoet. Plekken waar het goed is om even te zijn, waar je elkaar op een prettige manier kunt tegenkomen en die uitnodigen om met elkaar te communiceren. En waar je ook weer makkelijk weg kunt lopen, als je dat wilt. Zo ontwierp Karin Bruers in Tilburg een paar jaar geleden de Socialsofa als sociale ontmoetingsplek: een publieke, betonnen buitenbank, die je als buurt van mozaïek kunt voorzien. De bank is een groot succes: er staan er inmiddels honderden door heel Nederland en ook België, Italië, Turkije en China volgden. Volgens Beate Völker kun je zelf al ➡

Er is eigenlijk helemaal niet zo veel voor nodig om je goed te voelen in je buurt

‘Juist omdat alles om je heen zo snel verandert, doe je je best om van de plek om je heen een veilig eiland te maken’

veel doen door op een subtiële manier naar je omgeving te kijken. “Je kunt bij buurtgenoten denken: oké, we hebben misschien niet veel met elkaar gemeen, we zitten in verschillende periodes van ons leven en we hebben heel andere vrienden, maar we delen één ding wel samen: de directe ruimte om ons heen. Misschien is het fijn om hier een bankje neer te zetten. Met een plant ernaast. En als het kan, kun je dat natuurlijk ook gewoon zelf doen. Wat uit mijn onderzoek blijkt, is dat wanneer één persoon een stap zet, dat vaak al aanstekelijk werkt. Dan gaan anderen het ook doen.”

Christel van Bree woont in de binnenstad van Utrecht, in een smal, oud straatje. In dit straatje staan allemaal rozen, zo veel dat het nu ook wel het ‘rozenstraatje’ wordt genoemd. Ooit is het als grapje van iemand begonnen en op een gegeven moment werd het door iedereen overgenomen: in je geveltuintje plant je rozen. “Ik vind het fijn om een gevoel van geborgenheid te ervaren als ik mijn straat in fiets. Dat ik denk: dit is mijn plek. Iets kleins als al die bloeiende rozen kan daar al voor zorgen. Iedereen heeft hier maar een klein tuintje of een klein dakterras. Zelf zit ik vaak met mijn stoeltje buiten. Dat hoeft niet iedere dag met mijn

buren erbij, zeker niet. Maar we kennen elkaar en dat is fijn. Twee keer per jaar houden we een straatborrel, om en om bij iemand anders. En dan laat je zien: kijk, hier wonen wij.”

‘T ZIT ’M IN KLEINE DINGEN

Dat een kleine actie veel kan uitmaken voor je buurt, merkte ik een paar jaar geleden zelf. Ik ben niet iemand die op de barricades gaat staan, helemaal niet zelfs. Maar op m’n gemak een brief aan de gemeente schrijven met de vraag of het mogelijk is een speeltuintje neer te zetten op het ronde pleintje achter ons huis, dat durfde ik wel. Tot dan stonden daar alleen een paar bankjes en een kattenbak voor de buurtkatten – ooit een zandbak. Kortom: geen plek om voor je lol te gaan zitten. En tot mijn verbazing werd ik een paar weken later uitgenodigd om met mijn zoon van vier op het stadhuis een speeltuin te komen uitzoeken. We bladerden door dikke mappen met de meest uiteenlopende speeltuinen en een halfjaar later stond-ie er: onze zelfgekozen houten speeltuin. Waardoor we nu een plek in de buurt hebben waar kinderen kunnen spelen en waar ouders eindeloos met elkaar ouwehoeren, maar waar ook ouderen uitpuffen na het doen ➡➡

MINIBIEB

Een minibieb in je straat of tuin is ook goed voor het buurtgevoel. Want een boek kun je na het lezen natuurlijk houden en uitstellen in je boekenkast, maar je kunt het ook weggeven, zodat iemand uit je buurt het nog kan lezen. Er zijn speciale kastjes, minibibliotheekjes, te koop die je in je straat of voor je huis zet en waarin je je boeken kunt leggen (en waar je buren ze dan weer uit kunnen halen). Wil je weten hoe het precies werkt? Kijk op pagina 33, waar Flows Astrid op zoek gaat naar zo’n minibibliotheekje.

EEN BLOG OVER JE BUURT
 Buurtblogs zijn in opkomst en vormen de perfecte digitale ontmoetingsplek als je je buurt een oppepper wilt geven. Ze zijn er in alle soorten en maten, bijvoorbeeld:

.....
UTRECHT
 Suzihook.tumblr.com

.....
HAARLEM
 Boschenvaart.nl

.....
AMSTERDAM
 Spaarndammerburen.nl
 Ilovenoord.nl
 Boloboost.nl
 Nicenieuwwest.nl
 Geefomdejaneef.nl
 Mikinoost.nl

van de boodschappen. En waar we nu elk jaar een 'buurtborrel' hebben. Bij die borrel spreek ik dan altijd weer mensen van wie ik niet wist dat ze bestonden en hang ik aan de lippen van de oudste bewoners. Zij hebben zo veel interessante weetjes over de buurt ("Ja meid, daar woonde destijds een NSB'er. En op deze plek stond je te zoenen na het dansen.") Het fijne is ook, zoals hoogleraar Beate Völker dat zegt: "Bij buurten zit 't hem in kleine dingen. Gaat het bij vriendschappen meer om je identiteit en verwacht je over en weer meer van elkaar, in je buurt zoek je dat soort dingen niet per se. Wat je daar wilt, is gewoon prettig leven. Een prettig contact. En daar kun je een heleboel zelf aan doen."

VEILIG EILAND

Liet Candy Chang al zien dat er in de Verenigde Staten steeds meer mensen zijn die hun buurt omarmen, ook in Duitsland zie je daar iets van terug. Nina Caspers woont in Berlijn, maar groeide op in een klein dorpje. En ook Berlijn voelt soms als een dorp, omdat de stad is verdeeld in stadswijken – de zogenaamde Kiez: relatief kleine gemeenschappen in een grote. "Je kent elkaar van gezicht, omdat je in dezelfde buurt woont. Je komt elkaar tegen op straat of drinkt bij hetzelfde koffietentje je espresso voor je naar je werk gaat. Dan ga je elkaar vanzelf groeten." Nina omschrijft de wijk waarin ze woont, Schöneberg, als een micro-kosmos waar het aangenaam toeven is. Juist ook omdat ze daar

TEKST CAROLINE BUIJS FOTOGRAFIE NATIONAAL ARCHIEF/SPAARNESTAD PHOTO

haar eigen buurtwinkeltjes heeft waar ze de eigenaar kent. Twee keer per jaar is er een straat verderop een groot feest. "Mensen hechten steeds meer waarde aan hun buurt. Juist omdat alles om je heen zo snel verandert, doe je je best om van de plek om je heen een veilig eiland te maken. Met mensen die je groeten, je planten water geven en je kat eten geven als je op vakantie gaat. Dat is heel waardevol in een grote, soms anonieme stad als Berlijn. Maar het beste van alles is misschien wel dat als die kleine gemeenschap je

te veel benauwt, je alleen maar naar de volgende Kiez hoeft te gaan. Daar kent niemand je en kun je weer schaafteloos anoniem zijn voor een dag of een nacht." Misschien is dat nog wel het fijnst van het fenomeen buurt: je woont er, je leeft er met de mensen om je heen en je onderneemt samen dingen in je buurt. Gewoon, omdat dat goed voelt. En mocht je in nood zijn, dan kun je bij je bureen aanbellen. Dat is een fijn idee. Maar er zijn geen verplichtingen: je mag die buurtborrel ook best een keer overslaan. ●

MEER LEZEN?

'De verzopen katten en de Hollander' van Detlev van Heest, € 25 (Uitgeverij G.A. van Oorschot).
 Gedetailleerde beschrijving van een buurt in Tokyo.
 *
 'Het leven een gebruiksaanwijzing' van Georges Perec (Arbeiderspers, alleen tweedehands verkrijgbaar).
 Een portret van alle bewoners in een Parijs' woonblok.
 *

NOG MEER BUURTINITIATIEVEN

Voorjebuurt.nl
 Crowdfunding voor buurtinitiatieven.
Nudge.nl/nudges
 Kleine zetjes zorgen voor veranderingen. Bijvoorbeeld in je eigen buurt.
Buitenruimtevoorcontact.nl
 Voor een nieuwe invulling aan een groene plek in de buurt. Achterliggend idee: een plek waar mensen met de meest uiteenlopende achtergronden zich thuis voelen en waar ze zich verantwoordelijk voor voelen.
Facebook.com/dewaslijn
 Kledingruilinitiatief dat behalve voor duurzaamheid ook voor nieuwe ontmoetingen en lokale verbinding zorgt.
Participatiekaart.nl
 Overzicht van buurtinitiatieven in de openbare ruimte. Met de meest mooie projecten, zoals een 'generatietuin' waarin ouderen samen met kinderen tuinieren.
Facebook.com/wisselwinkel
 Verborgene ondernemers en talenten uit de buurt van de Van der Pekstraat in Amsterdam krijgen een halfjaar een podium om hun onderneming te ontwikkelen.
Socialsofa.com
 Over de bank van Karin Bruers.